

## ÖZELLEŞTİRMELERDE YENİ OYUNLAR (II)

### ŞAPKA DÜŞTÜ KEL GÖRÜNDÜ

Aralık ayında gazete manşetlerinde şu haberi okudu Türkiye; **"ORDU** Yardımlaşma Kurumu'nun (OYAK), ihalede en yüksek teklifi vererek aldığı Erdemir'de, bir süredir devam eden yabancı ortaklık arayışı sonuca ulaştı. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB), Oyak'ın Erdemir'i devralmak için kurduğu Ataer Holding'in yüzde 41'ini, Erdemir ihalesine katılan ve 2 milyar 670 milyon dolar seviyesinde açık artırmadan çekilen dünyanın önde gelen çelik üreticisi Arcelor'a devrini uygun gördü. ÖİB'nin İMKB'ye açıklamasında, 'Erdemir sermayesindeki İdaremiz hisselerinin satın alımına yönelik hisselerinin tamamı Oyak'a ait olmak üzere 'Ataer Holding' adlı bir şirket kurulduğu ve Ataer Holding'in yüzde 41 oranındaki hissesinin Arcelor S.A.'ya devrinin planlandığı belirtilerek, İdaremiz onayı talep edilmiştir. Erdemir özelleştirmesine yönelik ihale şartları belgesi çerçevesinde söz konusu talep idaremizce uygun görülmüştür". İşte bir özelleştirme skandalı daha bu haberle sona erdi.

Bir önceki dergimizde yayımlanan yazımızın mürekkebi kurumadan, **"Sonuçta görünen odur ki, bu tesisler, limanlar ve maden sahaları yabancı çelik devlerinden birine teslim edilecektir. İhale öncesi yaratılan milliyetçi, ulusalcı hava aslında bu peşkeşin maskelenmesi ve özelleştirmelerin devamı için yapılmıştır."** şeklindeki öngörümüzün gerçekleşmesi, umarım bazılarının bu kadar kısa zamanda maskelerinin düşmesi nedeniyle en azından yüzlerini kızartır. Ancak bu kadar hafif ve yüzüstüce geçirilecek bir konu değildir yaptıkları.

Yıllardır söylediğimiz, geçen yazımda açıkladığım gerçekleri anlamayan balık hafızalılar için geçmişe kısaca bir göz atmakta fayda var.

#### **Erdemir peşkeşi öncesi ve sonrasında ne demişlerdi;**

İhale sonrası bayrak sallayan, önceden hazırlanmış metinden konuşan TOBB başkanı, "Erdemir'i Oyak'ın almasına sevindiklerini, eğer aksi olsaydı, yani yabancı alsaydı, çok büyük eylemler ve direnişler olacaktı. Bu yönde güçlü duyularımız vardı. Bir bakıma bizce de 'mutlaka yapılması gereken' özelleştirme kilitlenecekti. Bu sonuçla onu da aşmış olduk"

Oyak'ın genel müdürü Coşkun Ulusoy, "... Oyak'ın olmasının Türk halkı için bir güvencedir. ... Bazı alanlardan devletin çekilmesi gerektiğine inandığını, bir Türk Telekom, bir TÜPRAŞ ve Erdemir'in özelleştirilmesini istemediğini" söylüyordu. Bunlar "stratejik kuruluşlardır" diyerek, Türkiye'nin ulusal stratejik hedeflerinin özel sektör kuruluşları tarafından korunması gerekçesiyle ihalelere girildiğini belirtiyordu.

Bu iki alıntı bile, kamuoyunun aldatılmasında, Erdemir'in yabancılara peşkeşinin maskelenmesi için yaratıldığını anlamaya yeter sanırım.

Bir de bu satışın sendikalar tarafından işçiye ve kamuoyuna nasıl yansıtıldığına bakalım.

İhale öncesinde Erdemir'in satışına karşı olduğunu bildiren yetkili sendika bu satıştan son derece memnun olduğunu söyleyip, "Direksiyon Oyak'ta olduktan sonra muavin kim olursa olsun, bizim için sıkıntı olmaz" diyerek sonuca alkış tuttuğunu unutup Arcelor'un muavin olarak değil de ortak olarak gelmesine nasıl bir kılıf uyduracak? Dahası, Türk Metal Sendikası Ereğli Şube Başkanı İlhami Erdoğan, işçilere hitaben yaptığı konuşmada "fabrikada firma yetkililerinin inceleme gerçekleştirmesine izin vermeyeceklerini belirterek, "Arcelor yetkilileri tesislere nasıl gelemelerse Rusya Federasyonu firması da inceleme yapamayacak." dediğini unutup, bundan böyle Arcelor'u nasıl patron olarak kabul edecek ve bunu işçilere nasıl anlatacak.

Bir de Hak-İş cephesine bakalım; Hak-İş Başkanı Salim Uslu, " ... Oyak'ın yabancı ortak ile görüşmesini yadırgamadığını; çünkü teknik gelişmeler ve yeni pazarlar bulmak için evliliklerin olmasının doğal olduğunu dile getiriyor. Buradaki yanlışlığın ihale öncesi yaşanan gelişmelerden kaynaklandığına dikkat çeken Uslu, "Bir kez daha gördük ki, duygusal ve yerli malı yerinde kalsın türü kampanyalar ekonomik akla uygun değil.

Sendikaların çıkışını mazur görebilirim; ancak işadamlarının çıkıp sermaye milliyetçiliği yapmaları doğru değildi." değerlendirmesinde bulunuyordu.

Özellikle Seydişehir'de songün Eti Alüminyumun yeni sahibiyle anlaşarak, Seydişehirliilerin yıllardır sürdürdükleri mücadeleyi sekteye uğratan Hak-İş satış sonrası Erdemir'e gitti. Seydişehir'de işten çıkarılan işçilerin ve işleriyle alakalı olmayan kurumlara savrulan teknik elemanların yaşam mücadelesi yaptığı günlerde Çelik-İş Karadeniz Ereğli şubesinin açılışı yapıldı. Ve açılışta Uslu, Erdemir'in **özelleştirme sürecinde yetkili sendikanın Ereğli işçisini yalnız bıraktığına dikkat çekerken**, "Karadeniz Ereğli'ye gelmekle çok iyi ettik. Metal İş Kolunda bulunan fabrikaları bir bir alıyoruz. İSDEMİR, KARDEMİR, MKE, Seydişehir ve şimdi sıra ERDEMİR'de. Beşi bir yerde gerdanlığın zümrüdü ERDEMİR'i de alarak Türkiye gerdanlığını tamamlamak istiyoruz" diyordu.

Uslu'dan sonra konuşan Tankut, "bu tip fabrikaların bulunduğu illerin halkıyla bütünleşmeyi iyi bildiklerini" ifade ediyor ve "Biz Erdemir çalışanlarının Ereğli demokratik kitle örgütlerinin arzu ve talepleri üzerine geldik. Fabrikamıza şehrimize zarar olur diye özelleştirme sonrasında geldik. Zamanını-zemini bilerek geldik." diyordu.

Seydişehir çalışanlarını yeni sahibinin insafına terk eden sendika, Ereğli işçisinin özelleştirme karşıtı mücadelesini desteklememiş, satış sonrası paylaşım sofrasından pay kapabilmek için geldiğini kendileri açıkça söylemektedirler. Örnek verdikleri tesisler ise özelleştirilmiş fabrikalar olup nasıl sendikacılık yapıldığı, sendika yandaşlarının nasıl nemalandığı yörede yaşayanlar ve kamuoyu tarafından çok iyi bilinmektedir. Halkın malı olan bu tesislerin satılmasına karşı çıkmak bir yana alanların bu işle alakasız olmaları, yaşanacak teknolojik sorunları aşamayacak olmaları ve bir süre sonra kapanmayla sonuçlanacağı onların sendikacılık anlayışında yer almamaktadır.

Gelelim, "Erdemir satılmamalı, muhakkak satılacaksa yerli şirketlere satılmalı" şeklindeki vatan, millet, Sakarya söylemleriyle ortaklarının ve halkın yurtseverlik duygularını sömüren Oyak yöneticisinin satışın ertesinde söylediği "yabancı ortak alabiliriz" olayı gerçekleştikten sonraki ortama.

Yabancıya kaptırmadık diye bayrak sallayan OGG'nin Koordinatörü olan TOBB Başkan Vekili Zafer Çağlayan, Arcelor ortaklığını, "Vatana millete hayırlı olsun. Bu saatten sonra bir şey söylemek Türkiye adına, Erdemir adına doğru olmaz" diyerek geçiştirdi.

Zaten almayacaktık dendiğini unutan Aygün "Bu ortaklığı hiç iyi görmüyorum. Bir mücadele verdik. 30 sayılı firmayı bir bayrak altında topladık.Yabancıya gitmesin diye birleştik. İhalede karşımıza Oyak çıktı rahatladık. Oysa bugün geline nokta Oyak etik açıdan büyük yanlış yaptı. Madem Erdemir yabancıya gidecekti biz o zaman bu mücadeleyi niye verdik (Oyak'ın ertesi gün ortak arayışını hiç bilmiyormuş gibi). Bu durumu küçük ortak olarak ben içime sindiremedim. Oyak ortak arıyorsa teklifi ilk olarak TOBB'a getirebilirdi" diyerek satış öncesi başlattığı showunu sürdürüyordu.

### **Neler oldu neler olacak....**

Bundan sonrasına geçmeden önce mevcut duruma ve aydınlanması gereken konuları incelemekte yarar vardır.

İktidarın Erdemir'deki kamuya ait hisselerini satarak, devletin demir-çelik sektöründen dolayısıyla ülke sanayi ve ekonomisi üzerindeki kontrol, düzenleme ve yön vermesinden de vazgeçilmesinin ötesinde bu birleşmeyi onaylayarak geleceği tamamen yabancı şirketin kontrolüne ve insafına terk etmektedir.

Oyak, Ataer isimli bir şirket kurdu. Bu şirket Erdemir`in ana hissedarı olacak. Bu şirketin yüzde 41`i çelik üretiminde dünya ikincisi Arcelor`a devredilecek. Yani Arcelor, Oyak ile ortak olacak ve Erdemir`de söz sahibi olacaktır.

Oysa Oyak-Arcelor ortaklığı yıllardan beri vardır. Arcelor, Erdemir`in dokuz şirketinden biri olan ve yassı çelik üreten Borçelik'te %40 ile büyük ortaktır. Erdemir`in İMKB`de işlem gören hisselerinin yüzde 5`inden fazlasını Arcelor elinde bulundurmaktadır. Ayrıca yıllardır Oyak, otomobil üretimindeki yassı çelik ihtiyacını (nedendir bilinmez) Erdemir

yerine Arcelor'dan karşılamaktadır. Görüldüğü gibi, Arcelor'un Oyak'la hem yapısal, hem de koordinasyon bağı bulunmaktadır.

ÖİB'nin onayladığı bu birleşme sonucu, ülkede özellikle yassı çelikte hakim duruma gelindiğini sokaktaki sade vatandaşın bile görebilmesine rağmen, yine de 4054 sayılı Rekabet Kanunu'nun 7.maddesi ve 1997/1 nolu birleşme ve devralma tebliğine göre, birleşme sonrası hakim durumun güçlenmesinin söz konusu olup olmayacağı incelenecek, ona göre izin karara bağlanacaktır.

Mittal'dan sonra dünyada ikinci Avrupa'da birinci konumdaki Arcelor ile Oyak'ın böylesi bir ortaklığı AB ülkelerinde gündeme bile getirilemeyeceği gibi yasalarına da aykırıdır. Bizim ülkemizde de yasalara aykırı olmasına rağmen, ÖİB böyle bir birleşmeye izin verdiği gibi konu Rekabet Kurulu'nun incelemesi sonrası kararı beklenmektedir. Kaldı ki, çok yakın bir zamanda buna benzer bir örnek yaşandı Türkiye'de. TMSF'nin açtığı ihalede Samsun Ladik çimento fabrikasını Aksanç'a Çimento satın almıştı. Ancak bu satışa Rekabet Kurulu izin vermedi. Çünkü, Aksanç'a'nın ortaklarından Sabancı Grubunun başka bir bölgede Oyak ile ortaklığı olması ve Oyak'ın da Ünye'de çimento fabrikasının olması yapısal ve koordinasyon bağ oluşturduğu gerekçelendirilmişti. Rekabet Kurulu'nun içtihad niteliğinde bu tür kararları varken ve de Rekabet Kurulunun bu konudaki kararı dahi beklenmeden ÖİB'nin bu birleşmeye nasıl olup ta nasıl onay verebildiği ise hayli ilginçtir.

Bir de Oyak'ın bu birleşme sırasında Arcelor'a hisse devri işlemlerinin incelenmesi gerekmektedir. Bu devir işlemleri sırasında Oyak hisseleri aldığı değerden fazlaya devretti ise bu aradaki farkın devlete verilmesi gerekmez mi, eğer verilmeyecek ise bu bir haksız kazanç elde etmek ve yapılan simsarlık (brokerlik) değil midir? Ya da Arcelor bu hisseleri Özelleştirme fiyatından satın almayacaksa bu fark kimlere ödettirilecektir? Çünkü Arcelor ihale esnasında fiyatı yüksek bulup çekilmemiş miydi?

Sanırım bugünlerde konunun tarafları yoğun bir şekilde bu peşkeşin gerçekleşmesi için daha birçok aykırılığa kılıf bulma gayreti içindeler. Belki önümüzdeki günlerde, Arcelor Borçelik'teki hisselerini satarak bu sorunu çözmeye çalışacak, Oyak yöneticisi yabancı ortak almalarındaki mecburiyeti bir kez daha açıklayacak (Anımsanacaktır, hemen ihale sonrası bu alan bizim bildiğimiz bir alan değil deneyimli yabancı ortak aramaktayız demişti) yine halkı uyutabilmek için, hiç merak etmeyin hisselerin çoğunluğu bizim elimizde, yönetim bizde olacak kuşkunuz olmasın masalını anlatacaktır.

Ancak, bu yalanı açığa çıkarmak ve kamuoyunu aydınlatabilmek için İnönü'nün cümlesini hatırlatmak sanırım yeterli olacaktır, "**Büyük devletle ortaklık yapmak, bir file yatağa girmeye benzer**". Hiç kimsenin kuşkusu olmasın ki Oyak-Arcelor ortaklığında fil Arcelor'dur. Ve şirket evliliklerinde devasa finans yapılarıyla fillerin, diğer ortağı sermaye artırımını- çok büyük yatırım zorlamalarıyla kolayca ezip yataktan attıklarının pek çok örneği mevcuttur.

Kaldı ki, fillerin en büyüğü olan Mittal, Arceloru alıp dünyada tek olma hamlesini başlattı bugünlerde. Bu nedenle yazımı daha dergi çıkmadan güncellemem gerekti. Erdemir'i (demir cevher sahaları- İsdemir- 9 şirket ve üç denizdeki limanları) ele geçirmeyi planlayan Arcelor'u, Mittal'ın ele geçirme hamlesi Fransızları ayağa kaldırdı. Ava giderken avlanan avcı pozisyonuna düşen Fransızlar şimdilerde şirketlerini İngiliz asıllı Mittal'a kaptırmamak için mücadele etmektedirler. Ve nihayet Ocak ayı sonlarında Lüksemburg merkezli dünyanın en büyük ikinci çelik üreticisi Arcelor SA'nın yönetim kurulu tarafından, "*...teklifin gruba, hissedarlara, çalışanlara ve müşterilere zarar vereceğini düşündüğü için geri çevrildiğini ve Arcelor ile Mittal Çelik'in aynı stratejik vizyonu ve ticari modeli paylaşmadığı da*" açıklayarak Arcelor'un en az 4-6 ay sürebilecek bu mücadeleye hazır olduğunu ilan etmiştir. Ayrıca, Thierry Breton (Fransa Maliye Bakanı), Mittal ile görüşmesinden önce Les Echos gazetesine yaptığı açıklamada, hükümetin 'teklifle ilgili büyük çekinceleri' olduğunu belirtmiştir. Diğer yandan, Avrupa hükümetleri, bu teklifle birlikte işten çıkarmaların olmasından endişe duydukları Avrupa basınında yer almıştır. Ve nihayet Mittal'in yaptığı önerinin ardından %5,6 payla Arcelor'un en büyük hissedarı olan Lüksemburg hükümeti, hisselerini satmayacaklarını açıklarken, Fransa Başbakanı

Dominique de Villepin, **birleşmenin başarılı olmaması** için nasıl davranacakları konusunda görüş birliğine vardıklarını bildirmiştir.

Oysa, ÖİB'nin Oyak-Arcelor birleşmesini onayladığına bakılırsa bizim hükümetin ve özelleştirmelerden sorumlu Maliye Bakan'ımızın hiçbir çekincesinin olmadığı yada bu işin sonunun nereye varacağını umursamadıkları anlaşılmaktadır.

Rakibi Arcelor'u 18.6 milyar euroya (22.7 milyar dolar) satın almak isteyen dünya çelik devi Mittal Steel'in üst yöneticisi Lakshmi Mittal, "Arcolar'a yaptığımız birleşme teklifi düşmanca değil. Karşı tarafın ortaklarından talep gelmeden yapılmış dostça bir öneri" diyen Mittal, Lüksemburg ve Fransa hükümetlerinin karşı çıkmasına rağmen Arcelor'un diğer ortaklarından genelde olumlu tepki aldıklarını "söylemektedir.

Bu gelişmeler tüm dünyada yakından izlenirken İktidar, Özelleştirme sorumluları, özelleştirme yanlıları Erdemir'in geleceği üzerine, üç maymun kabare misali "**görmem-duymam-konuşmam**" ı oynamaktadırlar.

### **Ülke yönetimindekilerini bir kez daha uyarıyoruz.**

Ve bir kez daha söylüyoruz; KİT'ler ülkenin kendi kaynaklarını kullanarak, ulusal ve bağımsız ekonomilerini oluşturmaktır. Bu bağlamda, mal ve hizmet üreten KİT'ler yarattıkları bu kaynakla yeni yatırımlar yaparak sanayinin büyümesini sağlamış ve sağlamaktaydılar. Aynı zamanda KİT'ler, daha az yatırım maliyetleriyle kurulan ve KİT'lerin ürettikleri ürünleri kullanarak uç ürünlere dönüştüren yerli sanayinin oluşması ve büyümesine katkıda bulunmaktadır. Diğer yandan, gerektiğinde kamunun ekonomiye müdahale edebilmesi, yatırım kararları alabilmek, üretim-tüketim ve paylaşım süreçlerinde oluşan dengesizlikleri ve buralardan kaynaklanan krizleri aşabilmek KİT'ler sayesinde mümkün olmuştur. İşte bu nedenle, özelleştirme yapılan gelişmiş ülkelerde bile hala stratejik konumdaki KİT'ler mevcudiyetini ve etkinliğini sürdürmekte ve ülke hükümetleri tarafından ele geçirilmelerine karşı korunmaktadırlar.

Son gelişmeler dikkate alındığında iktidarın ihale öncesinde kapalı kapılar arkasında bu planların yapıldığının iyice açığa çıktığı, Oyak- Arcelor birleşmesinde **Erdemir'in fillerin dolaştığı ormanda karıncadan farkı kalmadığını** görüp tüm Özelleştirme uygulardan vazgeçmesi ve Rekabet Kurulu'nun da bu birleşmeye izin vermemesi gerekmektedir.

Tüm demokratik kitle örgütlerini, yurtseverleri, özelleştirmeleri durdurmak, şimdiye kadar yok pahasına satılan tüm tesislerin geri alınarak gerçek sahibi olan kamuya yani halka iade edilmesi mücadelesinde yer almaları görevi beklemektedir.